

LJUDSKA PRAVICA

TEDNIK ZA GOSPODARSTVO IN PROSVETO

Leto II.

Izhaja začasno vsaki drugi petek zjutraj. — Uredništvo Lendava, Glavna ulica 72. — Uprava Vel. Poljana, p. Črenšovci.
Ček. rač. 16.690 — Cena: mesečno Din 2-, četrtletno Din 5-, letno Din 20-, za inozemstvo mesečno Din 4-, letno Din 40-

Štev. 2.

Politični pregled.

Saara bo pripadla Nemčiji. Devet Nemcev na deset se je izjavilo za Hitlerjevo Nemčijo. Za Francijo pa ni bil niti vsaki stoti Posaarčan.

Kako smo mogli v zadnjem političnem pregledu računati na večino za tkzv. status quo, t. j. za ohranitev dosedanjega stanja? Naš račun je bil takole izveden: večina posaarskega prebivalstva so delavci. Delavci so tisti, ki najbolj trpijo pod hitlerjevskim režimom v Nemčiji; oni so danes bolj izrabljani kakor prej in jim je najlažje spoznati, da je ves Hitlerjev program, ki stavlja na prvo mesto narodno neodvisnost in socialno pravičnost, samo krinka za interese velike industrije. Zato bodo delavci glasovali proti Hitlerju. Nje bodo podprli razni katoliški krogi in drugi antifašisti. Zato bodo oni, ki so za status quo, zmagali.

Kaj je bilo napačnega v našem računu? Ali se more sklepati, kakor delajo kar po vrsti naši časopisi, da je bila v posaarskem delavcu močnejša njegova ljubezen do Nemčije, kakor pa nasprotje do Hitlerja? Ali se more dati onim prav, ki pravijo: vidite, to je primer, kako morajo ljudje biti za svojo narodno državo ne glede na to, ali to državo vladajo protiljudski demagogi.

Mi strastno branimo in širimo misel, da mora vsak narod biti zedinjen in neodvisen, toda prav tako strastno zastopamo nazor, da je narod njegova delovna večina in da je torej samo oni narod neodvisen, kjer vlada delovna večina, kjer ta zbira svoje ljudi, da upravljajo njene zadeve in to v njeno korist. Po naše tisti narod, ki je vladan po maloštevilnih, ki delajo v svojo korist proti množicam, ki so vstvariteljice vsega bogastva in zato tudi vse kulture. In ali je sedaj saarski plebiscit dokazal, da se mi motimo? Ali je dokazal, da mi ne razumemo prav delovnih množic, če pravimo, da si oni hočejo tako svobodo in neodvisnost izbojevati.

Kako je bilo s saarskim plebiscitom? Popolnoma jasne slike nimamo, ker nam naši časopisi samo to poročajo, kar odgovarja njihovim nazorom. Predvsem eno je gotovo. Hitlerjevska propaganda je razpolagala z vse močnejšimi sredstvi, kakor propaganda delovnih množic. V svobodni Saari, v Saari, kjer je vladala demokracija Društva Narodov, je obstajala svobodna propaganda samo za hitlerjance. Tako n. pr. nisi po vsej Saari mogel kupiti niti enega lista delovnih množic. Vsi kioski, vse prodajalne časopisov so bile v Saari v rokah ene same nemške družbe, ki ni dovolila prodajanja časopisov delovnih množic. Vse radijske postaje okrog Saare so v rokah nasprotnikov delovnih množic, bogatih industrijalcev

in veleposestnikov. Tako je obveščanje delovni množic bilo pred vsem v rokah njihovih nasprotnikov. To je moralo biti toliko odločilnejše, čim bolj se je bližal plebiscit. V rastočem razburjenju je bil vsakdo v toliko večji meri dostopen vestem in geslom, ki so mu jih kričali vsi časopisi, vse radijske postaje, vsi plakati, do katerih je človek v onih dneh mogel priti.

Delovne množice pa niso bile za versajski mir. Preveč so čutile krivice, katere jim je ta mir prinesel. Raztrgal je njihov narod, ponižal in vrgel v siromaštvo. Prav delovne množice so vse posledice versajskega miru najbolj čutile. Bogati nemški industrijalci in veleposestniki so znali vse bremena prevaliti na delovne množice. Polom nemške marke in vojno odškodnino so plačali nemški delavci, kmetje, obrtniki in mali trgovci.

V Saari pa so tudi narodnostno trpeli. Francozi so se polastili rudnikov in so povsod ustanavljali francoske šole. Nemški rudarji so bili prisiljeni pošiljati svoje otroke v tuje šole. Zapostavljani so bili za svojimi francoskimi tovariši, izpostavljeni so bili najrazličnejšim šikanam.

Če so torej pred plebiscitom nastopili tkzv. „voditelji“ delavcev in jim svetovali, da glasujejo za status quo in s tem proti Hitlerju, si je nemški delavec mislil: „Ne, jaz bom glasoval predvsem proti Versaju. Vas ne bom poslušal, vi ste bili vedno za Versaj. Vi hočete ohraniti Versaj in ne nam koristiti“.

Tisti „delavski voditelji“ in tudi razni „demokratski in svobodomiselni“ meščanski politiki, ki so bili tako strahopetni 1. 1919, 1920 in pozneje, da so priznali nasilje, ki ga je versajski mir napravil pred vsem nemškim delovnim množicam, so največ zakrivilo saarski plebiscit. Oni niso čutili potreb delovnih množic in niso imeli vere v delovne množice v težkih časih po vojni, zato so jih delovne množice zapustile. Tisti pogumni možje, ki so bili pa že takoj po vojni proti Versajskemu miru, pa so imeli proti sebi ves ogromni aparat državno podpirane hitlerjanske propagande in še tkzv. „voditelje“ delavcev.

Saarski plebiscit daje nam, ki verujemo v delovne množice, pred vsem tak nauk: samo tistemu, ki se ne boji spoznati potreb delovnih množic v najtežjih časih in jih vedno razglašati kot svoj program, samo tistemu bodo delovne množice zaupale tudi takrat, kadar gre za take odločbe: raje status quo, kakor s Hitlerjem. Samo tisti, ki je bil v resnici zvezan z delovnimi množicami je sredi zmagoslavja imperialistov mogel zaupati v to, da bo konec tudi Versaju.

Brezposelni se borijo za delo, kruh in zimsko pomoč.

V ponedeljek, dne 14. t. m. zjutraj se nas je zbralo nad 100 brezposelnih iz občine Devica Marija v Polju pred občinsko pisarno. Odobrili in sklenili smo tole resolucijo:

Občini Devica Marija v Polju.

Znano Vam je, da smo brezposelni iz občine D. M. v Polju v skrajno bednem položaju; ker nimamo dela, nimamo denarja, da bi si kupili najnujnejše, hrano, stanovanje, kurjavo, obleko i tako dalje.

Torej ker nimamo dela, nimamo zaslužka in ker po zakonu ne smemo beračiti in krasti, smo prisiljeni pri polni skledi od lakote poginiti. Saj je znano, da gnijejo žito, kava, krompir, ker ne morejo na svetovni trg.

Znano nam je, da naša občina v vsakoletnem proračunu da postavko za brezposelne občane, in da je leta 1933 ostal denar, ki je bil namenjen za brezposelne občane. Kam je šel ta denar?

Papirnica Vevče in drugi obrati in mi, ko smo bili še v kondiciji, smo plačevali velike svote v bednostni sklad, zato smo upravičeni vprašati, kje je ta in drugi fond?

In zato zahtevamo, da nam preskrbi občina delo in podporo. Minimum plače pri javnih delih mora biti dnevno Din 30, in podpora ravno tako z istim minimumom, ker če smo doma, moramo ravno tako jesti, imeti stanovanje in tako dalje; to je minimum, ki je najnujnejši za današnji čas.

2.) Zahtevamo, da občina takoj nakaže večjo količino hrane in drv ter izredno denarno podporo, ki jo bo akcijski odbor v soglasju s predstavniki občine razdelil med najpotrebnejše.

3.) Denar naj se ne pobira okoli kmetov in delavcev, ker sta že skoro oba popolnoma uničena, ampak naj se vzame tam, kjer se steka.

4.) Zahtevamo, da se brezposelnih ne rubi, da se jih s tem popolnoma ne ubije.

Zatorej zahtevamo, da naše zahteve ne bodo ostale samo obljube, temveč da postanejo dejanja. Vzemite na znanje, da je naša potrpežljivost izčrpana, ker ne moremo več prenašati te strašne nečloveške stiske.

Občina D. M. v Polju, dne 14. I. 1935.

Brezposelni.

Ko smo to resolucijo soglasno sprejeli, smo izvolili akcijski odbor. Akcijski odbor se je podal v pisarno, kjer je izročil našo resolucijo in krepko zastopal naše zahteve. Župan je obljubil, da nam bo občina nabavila kurjavo in pri banovini intervenirala, kaj je z onimi 100.000 Din, ki jih je naša občina morala poslati banovini za bednostni fond. Nato so nas pozvali, naj se razidemo, ker da bodo na občini sami z akcijskim odborom sestavili seznam brezposelnih, ki pridejo takoj v poštev za podporo. Mi pa smo dejali, da je potrebno, da ta seznam vsi skupaj sestavimo in da je v šoli prazna soba, ki jo dobiva običajno „Sokol“ na razpolago za ping-pong. V tej sobi bi se dalo prav lepo sestaviti seznam. Potem smo se z županom in orožniki podali v to sobo, kjer smo si lepo zakurili in izgotovili seznam. Nato smo napravili povorko po občini in se ustavili v Vevčah pred tovarno združenih papirnic. Tudi tukaj smo zahtevali podporo. V povorki smo klicali: „Delo in kruh“ in drugo.

S to svojo akcijo smo dokazali, da nam je dovolj gladu in mraza, da nočemo poginiti ob polnih skladiščih, da se hočemo resno in krepko boriti za delo in kruh, za podporo, za zimsko pomoč in za socialno zavarovanje.

Koliko bodo obljube držale, bomo še poročali. Povemo pa, da se bomo še borili skupno, da obljube postanejo dejanja. Seveda nas samo z drobtinicami ne bo nihče odpravil. Ne v naši občini, ne drugod.

Brezposelni v D. M. v Polju.

Napisala za Ljudsko Pravico Germaine Wallon.

Pismo iz Francije.

Germaine Wallon je žena univerzitetnega profesorja na Sorboni (v Parizu) Oba z možem agilno sodelujeta v protifašističnem gibanju. Želeti bi bilo, da bi našla mnogo posnemalcev med ženami in univerzitetnimi profesorji slovenske univerze.

Žalostni dogodki, ki so se pravkar odigrali v Španiji, so našli tu, v Franciji, odmev, katerega vzroke bi vam hotela predočiti.

Spontani upor, ki je izbruhnil po vseh pokrajinah španskega polotoka v odgovor na grozeči fašistični režim, ki bi uničil vse pridobitve revolucije, je bil zatrt na tak način, da niso trpeli samo uporniki.

Po pokrajinah, kot v Austriji n. pr., je divjala najhujša vojna. Fotografije mest, kot Ovieda nam kažejo razvaline, ki so na las podobne razvalinam, ki so pokrivale med vojno 1914—1918 one predele Francije, kjer so srečavali antante in centralnih sil. Nad astursko prebivalstvo so

avijoni stresli tone razstreliv, ne da bi seveda mogli razločevati med onimi, ki so se borili in onimi, ki se niso, med možmi, ženami in otroci.

Morilskemu divjanju vladnih čet je sledil teror, ki je vrgel v bedo cele družine. 40.000 političnih jetnikov, ne da bi šteli tisočev, ki so bili ubiti ali obsojeni na smrt, doživljensko ali zelo visoko ječo: mislite si, kako se godi njih ženam, otrokom, v kakšno strašno bedo so pahnjene njih družine. Prištejte še sumljive delavce, ki ne najdejo več dela, brezposelne in kmete, ki ne morejo več prodati produktov svoje zemlje.

Takoj prve dneve po bitkah so bežali preko francosko-španske meje

ljudje, ki so bežali pred smrtjo ali ječo. Vse prebivalstvo jugozapadne Francije, brez razlike prepričanje in razreda, je zajel velik val solidarnostnih čustev. Oblasti so morale z njimi računati. Občinski in državni lokali so bili prirejeni tako, da so lahko sprejeli izgnance. Vlada je bila prisiljena organizirati prevoz prebežnikov v različne pokrajine, ker se je bala, da bi njih bivanje v mestih preblizu Španije ne izzvalo preočitnih simpatij.

Istočasno je mnogo ljudi tu, v Franciji, mislilo na družine, ki so jih ti ubežniki pustili v Španiji brez sredstev. V nekaj dnevih so delavci in velik del meščanov zbrali zelo velike vsote za njih pomoč — težko pa jih je bilo spraviti v Španijo in se izogniti nevarnosti, da bi jih zaplenila vlada, ki spričo tolike revščine ni znala storiti drugega kot zbirati prostovoljne prispevke za maroške čete in tujsko legijo, ki sta na njeno povelje morale po španskih provincah.

Zato sem bila naprošena, kot še mnogo drugih, da nesem del zbranga denarja v Španijo. Moje potovanje je bilo sila kratko. Omejila sem se na izpopolnitev poslanstva, ki mi je bilo poverjeno. Narekovalo mi ga je samo čustvo človeške vzajemnosti in solidarnosti in nisem imel pri tem nikaškega političnega namena: ne morem vam torej podati slike o stanju političnih strank v Španiji. Podam vam lahko samo vtise navadne potnice, ki so mi dali v zadostni meri čutiti, kako velika je duševna potrnost in revščina španskih žena.

Takoj ob vstopu v Španijo opaziš, da si pozorno opazovan. Po kolodvorih postopajo moški, katerih navzočnost ti razjasni le pozornost, s katero motre potnike ves čas, ko vlak stoji. Nekaj korakov proč stoji orožniki s puško v roki. Potniki se počutijo neprijetno. Pogovarjajo se jako tuje o zadnjih dogodkih, včasih nalašč zelo glasno o morali in veri.

Ob prihodu v Madrid sem morala iti skozi vrsto policijskih stražnikov s puško v roki, ki so zasedli kolodvorsko dvorišče. Oblasti so me poslale v nek hotel in v avtomobilu je zavzel mesto oblasti hotelski sluga, ki me je neprestano spraševal o ciljih mojega potovanja v Madrid.

V restavraciji isti vtis prisiljenosti in moralnih pogovorov.

Vse javne zgradbe kot pošte, banke, muzeji so bili zasedeni od vojaštva.

Če pa si šel iz mestnih središč proti predmestjem, pa si opazil vse zidovje pokrito z napisi in revolucionarnimi znamenji.

Ko sem opravila svoje poslanstvo, nisem srečala drugega kot žene, katerih možje so bili v zaporu.

Na povratku, v trenutku, ko sem hotela prekoračiti mejo sem bila zadržana v San Sebastianu. Morala sem iti na policijo, da sem dobila dovoljenje za odhod iz Španije. Francozinci, Angleži, Nemci so bili v istem položaju kot jaz. Nekateri so mi povedali, da čakajo za dovoljenje že teden, štirinajst dni.

V Francijo sem prinesla seboj globoko ljubezen do tega ljudstva, ki prenaša svoje trpljenje s tolikim junastvom in se s tako voljo pripravljala na boljše dni.

Redukcije delavcev.

V Zenici, kjer je velika kovinska industrija, so zmanjšali delo. Od 1200 delavcev je zaposlenih samo še 500, torej je postalo brezposelnih 700 delavcev.

KRONIKA.

„Sodobniki“ o Ljudski pravici.

Zdi se mi, da slovenska akademsko mladina pravilno donmeva poziv trenutka. Če motrim njeno delo, vidim v njem preišljen načrt, malone program. V čem je ta program? Brez nabuhlih fraz in hipernacionalističnih ekstaz, brez demagoških vab in neustvarljivih obljub je njen program skromen in prepost. *Želje in potrebe slovenskega delovnega ljudstva so njen program*, — kakor je to dobro in točno izrazil danes nemara najboljši slovenski politični list, ki izhaja — v Dolnji Lendavi in se imenuje „Ljudska pravica“. Delovno ljudstvo torej in ne meščanstvo, ustvaritev nove demokracije, demokracije kmeta in delavca. Da je tej mladini pri njenem delu izhodišče njen lastni narod, da si je torej v celoti osvojila samoumevno slovensko stališče in ne kakih meglenih teorij, je samo prirodno in pravilno. S tem pravilnim programom pa se je ta mladina zelo vidno odstranila od danes vladajočih meščanskih programov.

Želja in potreba prekmurskega ljudstva, ki je zahteva in pravica, ne pa prošnja in miloščina (podčt. Lj. pr.), je napotila prekmurske akademike, da so v letošnjem letu pričeli žilavo in preišljeno borbo za svojo gimnazijo. Želja in potreba slovenskega naroda je velela celokupni slovenski akademski mladini njeno vztrajno, preudarno, odločno in možato prizadevanje za slovensko vseučiliško knjižnico, prizadevanje, ki bi moralo — pa najsi je ta ustanova morda še kje za gorami! — služiti za posnemanja vreden vzgled vsem našim omahljivim in popustljivim političnim ljudem. Z nadaljno borbo za popolno izgraditev svoje univerze, izpopolnitev medicinske fakultete, bolnice in klinik — si je ta mladina smotrno začrtala svojo delovno petletko.

Slovenski pisatelj Fran Albrecht v članku „Nekaj bilance“, ki je izšel v slovenskem mesečniku „Sodobnost“ št. 10—12. II. (Op. ur.): Slovenski mesečnik „Sodobnost“ je z prej omenjeno številko končal svoj drugi letnik. Ustanovili so ga slovensko misleči izobraženci, ki so prej sodelovali pri literarnem mesečniku „Ljubljanski Zvon“, pa so se od njega ločili radi njegove neslovenske orijentacije. Za inteligenco, ki se je zbirala okoli „Lj. Zvona“ je bilo značilno, da je bila popolnoma ločena od slovenskega kmeta in delavca in da za njune težnje ni kazala nobenega interesa. Tudi „Sodobniki“ so v začetku svoje slovenstvo zelo megleno pojmovali, brez vsake zveze z življenjem slovenskega kmeta in delavca. Kakor bi pa sodili po gornjih vrsticah in po programu, ki so ga izdali za letos, hočejo spoznati tudi težnje in borbo slovenskega preprostega ljudstva, ki je edino resnični nositelj slovenstva. Slovenstva ne bo rešil naš meščan, temveč naš kmet in delavec. Borba za gospodarsko izboljšanje našega kmeta in delavca je nujno zrasla z borbo za slovenstvo. Da so to spoznali tudi naši „Sodobniki“, nas iskreno veseli. Prepričani smo, da bodo v svojem glasniku odkazali čim več prostora konkretnim gospodarskim in kulturnim borbam našega slovenskega kmeta in delavca in da se tako pridružijo tudi oni naši borbi, ki je borba za splošen napredek našega slovenskega preprostega ljudstva.

Počasi se bližamo zaželjeni višini naklade (zdaj smo jo spet zvišali), da bomo lahko v kratkem začeli s tednikom. Zato vsi prijatelji „Ljudske pravice“ napnite vse sile, in vsak naj čuti za dolžnost, da pridobi vsaj enega naročnika.

Vse tiste pa, ki še dolgujejo na naročnini za lansko leto, prosimo, da storijo svojo dolžnost in plačajo 5 Din, kar je itak malo. A tudi na letošnjo naročnino ne pozabite, ker moramo plačevati tisk sproti.

Dopisi, ki smo jih prejeli ta teden, pridejo na vrsto v prihodnji številki, ker je pač prostor majhen. Ne bojte se, da bi zaradi tega bil dopis manj važen in bi se s tem zakasnil. — Delajte za svoj list in ga podpirajte, da bo mogel dostojno vršiti svojo nalogo. In nikar se ne ustrašite tistih, ki delajo z vsemi močmi, da bi list uničili. Povejte jim, da delajo proti interesom delavca, kmeta in sploh preprostega ljudstva. — Uredništvo.

Tlačenje slovenskega ljudstva na Koroškem.

Del naših listov, od „Slovenca“ vse do „Novin“, že od krvavega začetka Dolfusovega režima in vse do danes porabi vsako priliko, da lahko naše ljudstvo farba, kako „pravičen“ in „človekoljuben“ je avstrijski režim, kjer vladajo njegovi avstrijski tovariši. Ne bomo govorili podrobno, kakšne dobrote deli ta režim avstrijskim kmetom in delavcem, saj so naši kmetje celo leto slišali petje topov in strojnic iz sosednje Avstrije. Zanima nas pa, kako gre pod njim našim slovenskim kmetom in delavcem, ki jih je pod Avstrijo približno toliko, kot je vseh Prekmurcev skupaj.

Pred nedavnim se je dogodil zopet eden izmed nešteti dogodkov, ki jasno kažejo, kako se godi malemu narodu, ki ga tlači fašističen jarem večinskega. Čisto ista slika, kot na Primorskem in taka, kakoršno kaže fašizem, pa naj se pojavlja v kakoršnikoli obliki.

Bilo je v četrtek 10. jan. v občini Blatno pri Pliberku. Iz šole pri Božjem grobu so šli domov otroci. Med potjo so srečali kmetico in jo lepo pozdravili, s slovenskim pozdravom. Za njimi je pa šel, na da bi ga opazili, učitelj Valentin Wetzler, ki je doma iz pliberške okolice in je funkcionar pri režimski Domovinski fronti. Ko je slišal, da so otroci kmetico Slovenski pozdravili, jih je napodil nazaj v šolo in jih zaraditega vse zaprl. Med otroci so bili tudi slovenski pristaši Domovinske fronte. V Avstriji, kot povsod, imajo režimovci odločno prednost pred neopredeljenimi ali opozicionalci. Za Slovence pa to ne velja. Med Slovenci pa preganjajo tudi take, ki so se dali pregovoriti ali prisiliti in so stopili v Domovinsko fronto in to kljub vsem obetom „o neželjenem slovenskem čuvstovanju.“

Jutro od 20. jan., ki prinaša poročilo o tem dogodku, prisi: „Teško je najti besedo, ki bi primerno označila tako kruto žaljenje slovenskega materinega jezika, za grešeno od moža, ki ga plačujejo slovenski kmetje in ki bi vsaj kot učitelj moral spoštovati to, kar je sveto mladini, ki jo uči in sveto ljudem, med katerimi živi. Razum-

ljivo je ogorčenje, ki se je polastilo vsega prebivalstva zaradi tega barbarstva.“ Že prej pa je konstatiralo: „Slovence danes tako preganjajo, kakor še nikdar.“ Vse te ugotovitve so brez dvoma točne in tudi to, morda malo čudna okoliščina, da jih ravno „Jutro“ prinaša, jih ne more zmanjšati. O „Jutru“ je znano, da samo od daleč vse vidi, kar se mu pa pred nosom godi, pa ne, ali pa celo narobe.

Nadalje poroča „Jutro“ o aretacijah in trpinčenju slovenskih mož, ki niso imeli drugega greha, kot da so bili zavedni Slovenci. Take aretacija doživljamo Slovenci že dolga leta in vedno pogosteje in jih bomo tako dolgo, dokler bo samo drobec našega ljudstva ječal pod fašističnim jarmom. — Če te resnice slovenski kmetje in delavci že prej ne bi spoznali, bi se jim tako postopanje s slovenskim jezikom in ljudmi na Koroškem moralo videti silno čudno, zlasti ko smo pred nedavnim v „Slovencu“ in drugih listih videli celo slike, kako Zmorci v Afriki bero naše liste in se uče slovenskega jezika, otrokom naših rodni krščanskih bratov na Koroškem pa krščanski režim Dolfusovih naslednikov niti slovenskega pozdrava ne dovoljuje. Tako slovenski kmetje po svoji preprosti pameti krščanstva ne razumnemo.

Kriza kmečkega gospodarstva in živinske bolezni.

Jugoslovansko živinozdravniško društvo pripravlja spomenico, v kateri trdi, da zaradi pomanjkljive živinozdravniške službe pogine v Jugoslaviji letno za 1 milijardo Din živine. Okoli 30 srezov je sploh brez vsakega živinozdravnika. Svinjska kuga je v mnogih vaseh pomorila še zadnjega prašiča. Močno je razširjena tudi steklina itd. Ta škoda je zadela predvsem srednjega in malega kmeta, kajti veleposestniki lahko pozovejo pravočasno živinozdravnika. Pri nas ne vzdržuje živinozdravnike država in ti zato ne nudijo našim revnim kmetom brezplačne pomoči. Kmet pa, ki pri teh cenah, za celega prašiča skoraj toliko ne dobi kot znaša taksa za en živinozdravniški obisk pri bolnem živinčetu, je prisiljen pustiti, da mu živina crkne, ako ji sam ne zna pomagati. Tako morajo naši kmetje pri vsem napredku živinozdravniške vede rabiti nezadostna domača zdravila in to celo v redno večji meri.

D O P I S I.

Rakičan.

Beroško življenje. Pisali smo Vam že mi Rakičanci o svojem življenju in vidimo, da ima edino Vaš list razumevanje za potrebe našega kmeta in da posebno agrarni interesi najdejo edino v njem svojega pravega glasnika. Danes se pa oglašamo mi, beroši, to je ljudje, kateri smo včasih bili še mnogo nižje, kot „būdös paraszt“ ali po domače „smrdeči kmet“ in katerim so tiste viharne dni po vojni vsi naši gospodje obljubljeni kar sam paradiz. Oglašamo se mi, ki smo kljub petnajstletnici še celo na zunaj ohranili obliko srednjeveškega tlačanstva. Kako se godi danes našim kmetom in kmetom sploh, ste že pisali in to itak vsi vemo. Oglašamo se pa zato, da bodo tudi drugi naši kmečki tovariši spoznali, kam smo v teh petnajstih letih od časov „smrdečega kmeta“ in „smrdečega Venda“ (būdös Tot) prišli mi, beroši. — Vidite, nekdanj smo bili pod ogrsko krono, pod ogrskimi grofi in gospodo in naš gospodar se je zval grof. Njega smo sicer redko videli. Zato smo pa imeli nad seboj razne švabske in pemske oskrbnike, gazde in druge take priganjače. Milostljivega gospoda grofa pa smo videli samo ob kakih redkih prilikah: za lovino, včasih poleti itd. v kočiji, tako od daleč. Potem so prišla nevarna povojna leta in grofov dolgo ni bilo videti, tudi oskrbniki so bili nekam na miru. Prišel je čas velikih obljub, čas obljubljenega paradiza, ki nam ga je najrazličnejša gospoda in drugi naši „prijatelji“, obljubljala. Mi smo jim po veliki večini verjeli: nismo bili navajeni take prijaznosti od gospode in nas je kar zmešalo. V vse mogoče stranke in organizacije smo šli, čakajoč vsaj nekaj zemlje in hiše, kjer bi lahko za silo živeli in ki bi nas rečila večnega grofovskega priganjanja. Minula so pa leta in tudi agrarna reforma. Nam se je zgodilo skoraj tako, kot onemu lačnemu revežu, ki mu je nekdo pomolil pod nos kos mesa in med tem, ko je tega še motil vonj po mesu, ki ga ni bil vajen, mu je meso že sam pojedel. — Grofje so zopet začeli prihajati. Bolj naredko sicer in samo po penoze, kot pravijo. Starega oskrbnika, češkega Nemca, je zamenjal mladi, češki Nemec. Tudi vsi tisti nekdanji odlični in mogočniki, ki so za sv. Štefana „beroša“ in „parasta“ odzgoraj gledali, so ostali. Niti bogve spremenili se niso. Samo pomešali so se med nekatere, ki so šele po vojni zrasli. Zdaj so bili samo malo nacionalno prefarbani. Razlika je ta, da je stari oskrbnik, češki Nemec, bil prej na zunaj prijazen nasproti kroni sv. Štefana, danes pa se je mladi, češki Nemec, vpisal v neko znano nacionalno telovadno društvo. Nam in tovarišem iz vasi pa pravijo, da smo „zabiti kmetje“. — Za grofe pa razne izpremembe itak ne veljajo.

O „uspešni“ agrarni reformi in o tem, kako so dobili, poleg grofa, zemljo dobrovoljci in kmetijska šola, smo Vam že pisali. Koliko in kakšno zemljo smo dobili, Vam je že tudi znano. Od „obljubljenega paradiza“ s katerim so nas farbali, nam je ostala krpica, na kateri nismo mogli živeti. K večjemu gledat smo lahko hodili z nje na gosposko zemljo in videli smo lahko, kako dobrovoljci prodajajo svojo tistim, ki imajo denar. Pa še tu se je bilo bati, da familije z mnogimi otroki ne bodo imele mesta. Od velikega števila berošev, ki ga je nekoč šlela „grofovsko družina“, nas je ostalo samo 13 familij. Večina je ali sa-

ma zapustila grofovsko, ker je upala, da si bo lahko zgradila lasten dom, ali pa je morala oditi. Veleposestvo je moralo z manj zemlje izbiti iste profite, kot prej iz več, ker gospod grof ni imel zdaj manjših potreb kot včasih. Zato toliko beroških familij ni moglo več rediti in tudi dolžno ni bilo. Hiši si dosedaj ali še niso mogli dograditi ali pa imajo vse zadolženo. Pa to že veste.

Naši dohodki so se v teh petnajstih letih znižali in ne mogoče izboljšali in to poleg tega, da je cena poljskim pridelkom še močno padla. Letna „komencija“ (dajatev v naturi. Op. ur.) za naše neprestano delo znaša 15 mtc. žita; od tega 8 rži, 4 pšenice in 3 koruze. V denarju dobimo pa 25 dinarjev. (Dosti, kaj ne?) Dovoljno nam je, da si lahko redimo (seveda na svoj račun) eno kravo in za svinje imamo prostora vsak po 2 svinjaka. Za svojo živino si smemo pripravljati krmo samo ob nedeljah, delavni dnevi so grofovi. In še te nedelje nismo prosti. Včasih smo dobili na staro leto še nekaj pijače v gostilni in to kadar smo dvignili svojo „plačo“ za celo leto (ono v denarju). Ta navada je bila najbrže zato vpejlana, da bi na koncu leta pozabili na priganjanje v starem. Zdaj pa dobimo torej letno v denar preračunano, vsaj približno ni težko izračunati. K temu je treba prišteti samo še priganjanje. V vsako našo stvar vtikajo nos. Da tako nikoli ne bomo prišli do svojih hiš in do samostojnosti, je jasno. S svojim zaslužkom ne moremo odplačevati niti davkov in vsote, ki je določena za odplačevanje naše zemlje. Stari beroši so bili tudi lepo izplačani. Dobili niso čisto nič. Pa so to ljudje, ki so celo svoje življenje robotali na grofovskem. Zdaj so padli v breme svojim otrokom, ki sami ne morejo živeti. Stari G., ki je robotal grofu 47 let (torej sedem več, kot hlapec Jernej. Op. ur.) je dobil 1 oral travnika. Včasih se je stari oskrbnik iz nas, ki smo upali v agrarno reformo, norca delal, češ da bomo dobili ravno toliko zemlje, da se bomo lahko pasli na njej. Ta stari naš sotrpin se za svoje 47 letno delo na tem oralu še pasti dolgo ne more.

Ne smete se torej čuditi, če smo sanje o svoji samostojnosti, ki bi nam jo naj gospoda dala, že davno pokopali. Prišli smo že tako daleč, da moramo biti radi, da smo še na marofih. Saj je za veleposestvo boljše če ima same mlade moči in ne preveč velike familije. Časi super in hiper maksimumov so minuli. Nič nas več ne hodijo prosit, da naj podpišemo, da nam zemlje ni treba. Bili so to sicer časi, ki so oskrbniško blagajno — vsaj kot pravijo — stali okoli en milijon in pol, ali to nas, navadne beroše ne sme brigati in mi od tega gotovo nič nismo dobili. Pomožnih delavcev, ki so jih včasih v velikem številu najemali za denar, najemajo vedno manj in to samo za naturalije. Delavec robota 4—5 dni in zato dobi dva kravja voza listja. 1 delavec (na dan od zjutraj do večera) se računa 9 Din. Torej stane listje 50 Din. Če pa za odpelano listje do novega leta ne odsluži celotno število delavcev, pa mora plačati v denarju: zdaj za vsakega delavca 10 Din. — Drugače nič posebno novega, samo grofica nas je letos z dvema psičkoma in dvema strežnicama obiskala. Njo smo videli redkokdaj, zato pa psičke večkrat. Priredila nam je celo božičnico — in mi, nevajeni take dobrote, bi skoro pozabili na zgornje nevolje. Ne mogoče zato, ker bi bila z božičnico bližje naši hišici — ali mi pri vsaki drob-

tinici vse preveč radi pozabimo, kdo nam jo je dal. — Gospod oskrbnik si je na Goričkem kupil 20 oralov grofovskega gozda, ki ga je menda ta zavoljo penez moral prodati. Čuje se, da bo kupil tudi en marof z zemljo okoli. Od gospoda grofa smo pa letos videli navadno samo avtomobil.

Tako torej teče naše življenje. Na nas se težko kdo spomni, razen naših priganjačev, ali pa kadar drugi nedovoljeno trgujejo z vinom, pa pravijo, da so ga kupili za nas. Takrat so „grofovski berošje“ celo tisti, ki so jih že davno pognali z grofovskoga. Pa drugič kaj več! Za enkrat pa pozdravljajo slovenske kmete in delavce **rakičanski berošje.**

Beltinci.

Dragi prijatelj urednik! Tudi pri nas z zanimanjem čitamo „Ljudsko pravico“ in zlasti dopise drugih slovenskih kmetov in delavcev, ki jih „Pravica“ vedno več združuje okoli sebe. Vidimo, da je tudi drugod tako, kot pri nas in da vse naše preprosto ljudstvo tarejo iste težave. Torej je tudi rešitev iz njih enaka in ta je edino v skupni borbi vsega slovenskega preprostega ljudstva. — Z zanimanjem smo zadnjič Beltinčari brali ono pismo na vlagatelj, o Domu sv. Franciška, o obrestih in šumah in spomnili smo se nekaj, kar se je godilo pri nas. Tudi pri nas so nabirali za Dom sv. Franciška in mi kmetje, obrtniki, delavci in trgovci, smo jim dajali, kolikor je pač kdo mogel, posebno, ker so nam razlagali, da bo s tem nekaj siromakom pomagano. Mi sicer mislimo, da se naj od siromakov za siromake ne prosi in da je zato tukaj država in druge javne ustanove, ki so dolžne skrbeti za onemogle. Ti imajo do tega pravico in torej ne sme biti to nikaka miloščina. Toda dali smo, kar je kdo mogel in ni se ravno malo nabralo. Pobiral je pa neki naš zaslužen domačin: ob prevratu član prehranjevalne komisije, odlikovan, kot pravijo, zna zelo dobro pisati in je sploh znan. Za pobiranje je imel kar posebno knjigo. Na prvi strani je imel priložilo od Doma sv. Franciška, na drugi pa od banovine. Im mi smo vsi zaupali. Gospod se je vozil tudi drugod po Sloveniji, trkal pri škofih, univerzitetnih profesorjih, ljubljanskih trgovcih i. t. d. in pri slovenskih prijateljih Slovenske Krajine sploh. Kot smo sodili po knjigi, s katero je prišel nazaj, je bil nabran in že v njej zabeležen denar precejšen. Ker se je za Dom agitiralo že leta in ker je banovina — pravijo — obljubila takoj, ko se bo začelo graditi tudi 30 tisoč, smo mislili, da bo Dom kmalu postavljen. Zlasti ker smo mislili, da bodo tudi fondji za občinske reveže v znesku 60 tisoč Din kaj pomogli. Pa kot vidimo, Dom še ne stoji. Kje je pravzaprav krivda, mi preprosti Beltinčari ne vemo, pa tudi povedal nam do zdaj nihče ni. Ker tudi knjige več ni bilo videti, so se začele najrazličnejše govorice, kam je šel denar. Slišalo se je, da tudi Dom ni tega denarja videl. — Je li to istina? Čez nekaj časa pa je vse utihnilo. Če bi se nam o tem kaj več povedalo, bi se mi Beltinčari prav razveselili. — Pa še nekaj Vam mislimo potožiti: pri nas, kot povsod, je po tolikem krikju o agrarni reformi kar zemlje zmanjkalo. Mi sicer težko plačujemo odkupnino za tisto krpico zemlje, ki nam je bila dodeljena in je zato najbrže več nismo dobili, ker bi je itak ne mogli plačati. Če si pa lahko zgradimo hiše, kupimo orodje i. t. d., pa itak ni važno. Tiste krpice smo pa dobili v najslabšem delu, v Raščicah. Kdor pozna to kameno zemljo, bo ve-

del kako nam rodi. In zato smo se vsi začudili, ko je neki gospod, ki je bil nekaj časa pri graščini uradnik, štiriletni starosta Sokola in znan naš pohodovez, dobil kar devet in pol oral najlepše zemlje, dočim toliko drugih na prošnjo za zemljišča nismo dobili niti odgovora. Kakor mislimo, mu je veleposestvo za njegovo službo „šenkalo“. Ali mu je torej tako delila agrarna reforma? Je kolonist? — Zaspani so še vedno preveč naši Beltinci in bili so časi, ko so bojzljivo dremali pod trdo pestjo treh mogočnih gospodov. Toda „Pravica“ prihaja tudi med nas in upamo, da bo vsaj zdaj, ko nam je vsem zlezla kriza za vrat, konec spanja.

Sv. Bolfenk pri Središču.

Od nas je dosti mož za starega cesarja šlo na fronte, mnogi od teh so poginili v Galiciji in drugje, drugi so se vrnili. Nekateri pa so taki, ki fronte niso okusili, ker so v tistih časih bili doma „potrebni“, pa so vseeno dobri državljani. Ne vem, komu je prišlo na misel, govori se pač med nami, da bomo postavili spomenik v vojni padlim. To je vse lepo, če dobe ti siromaki kak lep spomenik, kjer bodo v kamen izklesana njihova imena, ampak neke pomisleke pa vendar imam. Pa ne, da bi kdo mislil, da zato nisem dober državljan. Denarja nimamo ne za petrolej in za sol mnogi, sladkorja pa tako ne poznamo, ker je saharin za naše razmere primernejši. Zato pač ni potrebno, da bi zdaj postavljali spomenik onim, ki so se za cesarja borili, zakaj dovolj je, da smo pred nekaj leti sezidali neke nove hleve. To bo pa vsakdo razumel, da naši pokojni ne rabijo več ničesar in da bi jim spomenik postavljali radi nas samih. Glejte, s tistimi hlevi pa je tako, da so bili potrebni za svinje, kajti drugače bi bilo čudno, ker je pač tako, da mora tisti, ki ima grunt, imeti tudi svinje. Rečem torej: hleve smo morali zidati radi svinj, spomenika v vojni padlim pa ne bo nikdo rabil in ga posebno zdaj ko nimamo nič penez pri hiši, ni potrebno postavljati. Sicer pa še imamo nekaj vojnih invalidov in vsi vemo, kako je: nekateri so brez noge, drugi brez roke itd., zopet drugim teče iz pljuč, kakor je pač kateri srečo imel. Razentega pa tudi z invalidnimi nami ni nič, posebno če ima človek kaj zemlje. — Naj zadostuje za danes, drugič se oglašimo kaj več. — **Bolfenčan.**

Sovjak pri Sv. Jurju ob Ščavnici.

Ker se Vaš list zelo zanima za okraj Sv. Jurj ob Ščavnici, Vam tudi jaz nekaj sporočim in sicer radi lovske pravice. — G. Matija Domanjko v Sv. Jurju ob Ščavnici je izposloval za svojega šele komaj 18 letnega sina (namreč otroka) lovsko pravico. Ravno isti g. Domanjko si je za leto 1934. najel lovskega paznika g. Krefta iz Grabanoškega vrha, kateremu se je lovska pravica izdala. G. Krefte je zelo izurjen strelec in ga je hotel že za lovsko dobo l. 1933. nastaviti g. Riznar Anton iz Sovjaka. Za ta rok se je predložila dvakratna prošnja na sresko načelstvo, a je bila obojekratno zavrnjena. Zavrnila jo je tudi Banska uprava, kamor je bila nato odposlana obenem s podpisni in priporočili večih lovske najemnikov (seveda sosednih lovišč). Tudi zadnja instanca ni imela uspeha in je bila prošnja zavrnjena. — Mi kmetje tu pri Sv. Jurju se sedaj samo čudimo, kako se je kljub zavrnjeni prošnji Banske uprave zgodilo, da je g. Domanjko dobil za paznika g. Krefta in to z dovoljenjem, da sme nositi orožje. Pozdrave! S.

Trbovlje.

Minulo je že več let, odkar delavci in kmetje nismo imeli svojega lista, kjer bi se lahko medsebojno informirali o naših težnjah, zahtevah in potrebah.

Pri nas v Trboveljskem revirju nas je zaposlenih okoli 2600 rudarjev, ali bolje rečeno sužnjev moderne dobe 20-ega stoletja. Izmozgava se nas do skrajne sile, tako da že rudar mora obnemoči pri delu; racionalizacija nam je prinesla zahteve večje storitve, redukcije in znižavanje mezd. Tehnična izpopolnitev obratov v takih prilikah ni v korist naroda-delavstva, ampak v korist posameznika — kapitalista. V resnici bi morala olajšati delo, skrajšati delovni čas in služiti v dobro naroda, zdaj pa mu nalaga še večje trpljenje tako da en rudar, delavec — delavka mora delati za dva. Delo posameznika se je dvignilo za 100%, a plače pri naraščujočem dobičku akcionarjev TPD. pa se neprestano znižujejo. Popreje so nekateri rudarji na akordu zaslužili že 100% nad minimalno mezdo (hernših), danes se nekateri plača daleč izpod minimalne mezde šele na pritisk intervencije obratnih zaupnikov in se jim akord. delo izplača po minimalnih mezdah Din. 37.— (toje najvišja mezda kvalificiranega delavca).

Dokaz da rudarji žive skrajno obupno, da njih zaslužki ne zadostujejo za golo, skromno preživljanje, sta zadnji dve gladovni stavki. Ko je TPD. prišla meseca junija z zahtevo po redukciji že itak mizernih plač, po redukciji deputata, kar se je izvedlo po zaslugi agentov inozemskega kapitala TPD., katere pa rudarji dobro poznajo, in najsramotnejša, najkrutejša in nečloveška zahteva podjetja, ki ga zgodovina naših bojev ne pozna, kar se sploh smatra kot čin discipl. kazni, je bila zahteva po znižanju kategorizacije; to se pravi: Ti rudar, ki si po svoji sposobnosti v rudniku po predpisih dobe zaposljuje napredoval za kopača, si po več letih službe dosegel kateg. kopača; ta rudar, ki je že v službi 20—30 in še več let in vsled svojega nevarnega težkega dela izčrpan, pohabljen, bolehašt, da je moral vsled dolgoletne službe ali radi boleznih itd. premeščen k zunanjemu delu, naj bi nazadovol, na mesto napredoval, iz kopaške I. kateg. v vozaško III. kateg. in s tem bil prikrajšan dnevne plače Din 10.— rudarji ki je (kateri so) plačevali v pokoj. blag. zav. mezde II. kateg. mes. Din. 60.— (letno Din. 720.—) bi za vso dobo plačevanja zgubil pravico do upokojitve po tistem plačilnem razredu v katerega je leta in leta plačeval, bi po dekaterigozaciji bil uvrščen v IV. kateg. z najmanjšo (vozaško) pokojnino; to bi bil najbrutalnejši udarec in zgodovinska sramota za rud. delavstvo.

Uradniki, poduradniki TPD. na vsake 3. leta napredujejo s plačami, a rudar po 20—35 letih službe naj bi nazadovol. Splošno priznani običaj je po vsem svetu, da starejši delavci napredujejo vsled svoje kvalifikacije.

Ne da bi samo ti rudarji zgubili že navedeno, obenem po dekaterigozaciji ne bi imeli pravice do deputata in rud. stanovanja. Ali si še more poštena javnost predstavljati še večji zločin, kakor bi bil ta? — In ta zahteva TPD., inozemskih kapitalistov, izkoriščevalcev in zatiralcev jug. državljanov, pride vedno tedaj, ko so njeni dobički dovolj visoki, ko je njena bilanca sijajna (25% dividende) in ko je pred leti 1930 delala ogromne milionske dobičke, kateri so šli preko naših državnih mej v inozemstvo, kje je tukaj tista narodnost, ko se toliko vpije o nji? Ali ni sredstva, da se to

izmozgavanje našega naroda prepreči? Ali je to pravilno, da naši predstavniki in predpostavljeni, kateri se trkaajo na prsi in imenujejo za narodne, ta narod, to delavstvo kar najbolj izkoriščajo, in to za čim večje profite inozemskih kapitalistov? Če boste delali za narod, vam bo delavstvo priznalo naslov narodni, dokler pa tega dejanja ni, Vas pa smatra za protinarodne.

Marsikateremu tudi niso znane razmere našega življenja. Kdor bi na prvi pogled videl Trbovlje, bi rekel, da v Trbovljah ni tako slabo. Ako pa hočeš dobiti jasnejšo sliko, se pa moraš podati v rudarske kolonije, v družinsko stanovanje, tam kjer je beda, lakota in obup doma, tam boš našel rudarja z 5, 8—10 čl. družino, ta rudar Ti bo pokazal mesečni zaslužek, glaseč se na Din. 3, 4—500; pokazal Ti bo dolg na živilih, kateri se glasi na 2—4 in še več tisoč dinarjev. V hiši ni po par dni kruha, hrana vse prej kot zadostna. Dnevna prehrana na osebo pri mesečni zaslužku Din. 4—500 je Din. 1.31—1.60. Razlaga, kako živi in kaj uživa toliko članska družina, ni potrebna: otroke bosi in razcapani, blede izsušeni obrazi, cela družina živi okostenjaki. V stanovanjskih prostorih, ki odgovarjajo dvem osebam, se hahaja po 8—10 članska družina, na drugi strani štiri družine, vsaka z več člani (družina z 4 in več otrok), kuha se v eni kuhinji, med temi so nekateri tuberkulozni. Neverjetno, da je v pokrajini, kakor je Slovenija, kaj takega mogoče, a pač je. TPD. je svoj čas zgradila več stanovanjskih hiš, približno za 90 družin. Te hiše že par let stoje nedogotovljene, ker je kriza seveda pri podjetnikih — a pri delavstvu ne.

Pa kaj mar akcionerjem TPD., inozemskim kapitalistom, oni imajo krasne palače, žive razkošno življenje na račun nas, ubogih rudarjev, oni imajo rudarja pred očmi samo kot črno živino, nikakor pa ne kot človeka-delavca, kateri ustvarja vse dobrine tega sveta. Za delavstvo ni druge pomoči, kakor ta, da se zave svojega položaja in da spozna, da sta tudi naš kmet in obrtnik izkoriščana in je rešitev samo v njihovi skupnosti. Edino v taki skupnosti si bo mogel boriti za svoje človečanske pravice, za boljšo bodočnost. Trpin.

Gorenjski kot.

Slovenski javornik. Zadnjič smo se oglašili čisto na kratko in sporočili, da skuša podjetje uveljaviti pri našem težkem delu deveturnik. Ker pa spet delamo na tri zмене, torej ponoči in podnevi kar skozi, je podjetniška namera zaenkrat sama po sebi odpadla. Doživeli smo pa drugo „prijetnost“, ki očitno kaže, da pripravljajo lastniki naše tovarne na vse delavstvo nov napad. Javorniška tovarna je kakor jeseniška in pa dobravska last Kranjske industrijske družbe. Glavni delničar je Nemeč Westen iz Celja, manjši so pa direktor Carl Noot, Slovenec Avgust Praprotnik, ljubljanski župan, dr. Dinko Puc in drugi. Ta gospoda v lepi slogi vodi naše podjetje in množi svoje premoženje z našimi žulji. V javorniški tovarni nas je okrog 750 delavcev, ki opravljamo zelo naporno službo pri pečen in težkih strojih. Dobili smo tudi nov obrat za fino pločevino. Vzpustavili so ga s pomočjo več nemških mojstrov iz Hitlerjevega tretjega cesarstva, ki so še vedno med nami in včasih ustvarjajo spore med delavstvom in podjetjem, da ima potem podjetje vzrok za nastope proti našim ljudem. Tudi zadnje praznike se je vodstvo poslužilo teh mojstrov! Šli so namreč na plačan dopust v domovino, delavci tega obrata so pa morali os-

tati brez vzroka od 24. dec. do 7. januarja doma. Ker so tudi v jeseniški tovarni nekateri obrati ta čas stali, je torej izgovor na mojstre jalov. Podjetje ima samo namen uvesti pogosta praznovanja, trgati delavstvu zaslužek in oslabiti njegovo odpornost. Kakor hitro ne more iz kakega obrata izstisniti največjega profita, pa ga ustavi itd. A vendar je svoje obrate KID ob največjih žrtvah delavstva modernizirala. Potrebe po redukcijah, dopustih in podobnem ni prav nobene! Zadnje praznovanje je delavstvo tega obrata zelo razburilo. V znak protesta proti grdim nakanam podjetja, je ustavilo nekaj ur prej svoj obrat. Delavstvo je to storilo popolnoma solidarno! Podjetje je kaznovalo obrat z odpustom petih delavcev, ki so bili prav toliko krivi kakor drugi, torej nič! KID je naredila tako kakor avstrijska soldateska s kranjskimi Janezi v Judenburgu. Tam je vsak deseti bil ustreljen, tu jih mora pa pet brez vzroka na cesto. Mi smo se solidarno postavili zanje in vsi zahtevamo, da jih tovarna takoj sprejme nazaj v delo! Ko je to našo zahtevo sporočila delegacija generalnemu ravnatelju C. Nootu, jo je odklonil in izjavil: „Pa se enkrat poskusimo!“ Tako je potrdil, da tovarna hoče delavskih žrtev, ne pa morebiti kaznovanih krivcev. Tu ni treba razlage! Potrebno je samo pozvati vse delavstvo na obrambo za svoje pravice, predvsem pa na skupno borbo za petero nedolžnih žrtev naših!

Na jeseniški občini gospodarijo po volji naroda in današnjih prilik predstavnikih našega malomeščanstva in podjetnikov. V občinski upravi imajo predvsem besedo tajnik Kranjske industrijske družbe dr. Obsnel in pa veleindustrijec Rekar, potem advokat dr. Vovk, župan, lekarnar Žabkar in še nekateri iz njihovega kroga. Pred meseci je presenetilo jeseniško javnost odprto pismo jeseniškega hotelirja in hišnega posestnika Paara, ki je v „Jutru“ pojasnjeval, da naš sedanji župan želi priti zelo ceneno do nekega zemljišča, ki je občinska last in ima zaradi prometne lege nasproti kolodvora visoko ceno. Gospod župan bi v zameno dal občini ravno toliko kvadratnih metrov zemljišča neke na sosednji Hrušici, s čimer bi pa občina utrpela silno veliko škodo, ker je to zemljišče mnogo, mnogo manj vredno. Jasno je, da vse občane ta stvar zanima, ker nimamo županov zato, da bi na naš račun množili svoje premoženje in kar tako zamenjavali svoja manjvredna zemljišča za občinski svet brez potrebne odškodnine. Sploh pa ne moremo dovoliti, da se z občinskim premoženjem dogaja kaj takega! Ko je bilo imenovano odprto pismo objavljeno, smo pričakovali, da se vse razjasni in prepreči nelepa kupčija, toda zadeva je v naše začudenje — zaspala. V občinskem svetu je tudi opozicija, v vsaki je po en jeseniški odvetnik, vendar nismo nikjer brali ne drugače zvedeli za končni potek vse te zemljiške zamenjave. Ker takrat še ni bilo svobodnega ljudskega lista kakor je zdaj „Ljudska pravica“, načelnjak mi to vprašanje in zahtevamo javnih računov o tem! — Župan Zabkar je prišel k nam pred leti iz Ljubljane kot lekarniški uslužbenec. Po razpustu voljenega občinskega sveta je bil imenovan za župana. Rad se je pokazal tudi med delavstvom, razna društva so ga imela za pokrovitelja pri pevskih, gasilskih in sportnih prireditvah. Pri zadnjih volitvah v občino je dobil večino in nam zdaj županuje, toda odprto pismo g. Paara nam je povedalo marsikaj, kar še ni pojasnjeno, interes občanov pa zahteva, da ne ostane skrito! Zato spregovorite, gospod lekarnar!

PO SVETU.

11 tisoč poljskih delavcev so po uradnih francoskih podatkih odpustili v minolem letu v Franciji. Večinoma so sami rudarji. Po dolgoletnem trpljenju in priganjaštvu so jih sedaj francoski podjetniki vrgli na cesto, večinoma s familijami in brez sredstev. Zakaj? Mogoče so bili v teh letih že tako izgarani, da se jim niso več „rentirali“ in bodo nojeli svežih in novih, ki jih je pač še preveč, kot pravijo.

Kapitalisti in poljska vlada.

Delavci, ki delajo v lesni industriji na Poljskem, so potom svojih organizacij zahtevali boljših plač in skrajšanja delovnega časa, da bi tudi nezaposleni tovariši dobili delo. Kakšen je bil odgovor? Industrijci so vladi naznanili delavske organizacije, češ, da izsiljujejo višje plače in boljše pogoje za delavstvo. Vlada se očitno z industrijci dobro razume, kajti postavila se je docela na njihovo stran in zaprla 106 članov delavskih organizacij radi „izsiljevanja“. Zahteva po plači, ki bi naj delavcu omogočila vsaj životariti, je torej danes izsiljevanje.

Demonstracije brezposelnih v Parizu. Ker so ustavili delo v tovarnah avtomobilov „Citroen“ je prišlo ob zaslužek in eksistenco 15.000 delavcev, ki so prikorakali iz svojih siromašnih stanovanj v okolici Pariza v mesto in v demonstracijah pred parlamentom zahtevali, naj se jim da dela in kruha.

Listi v Rusiji. Dr. J. Beneš je v „Vestniku češkoslovaških novinarjev“ obširno pisal o ruskih listih. Po njem ima Rusija nad 100 dnevnikov, ki izhajajo dnevno v 39 milijonov izvodov. Z ozirom na to, kako jih ljudje berejo, bi se lahko tiskali v še trikrat večjem številu. Dnevnik „Pravda“ izhaja v 3.500.000 izvodih. Pa tudi številni drugi dnevnik niso mnogo manjši. Beneš pravi: Število tednikov, polumesečnikov in mesečnikov je ogromno. V Rusiji so časopisi najbolj razširjena stvar. Tudi najrazličnejši majhni narodi imajo liste v svojem jeziku. Časopisi so del državne kontrole in imajo nalogo, kontrolirati popolnoma neomejeno delo kateregakoli uradnika ali urada. Vsaka kritika se mora takoj preiskati in mora državni tožilec proti vsakemu v listih označenemu krivcu vzdigniti tožbo. — Beneševoročilo so prinesli tudi nekateri naši listi.

Čehi in Slovaki. Češkoslovaška republika je prijateljska država Jugoslavije in hodi z njo v zunanji politiki podobna pota. Pa tudi v notranji politiki srečamo marsikaj, kar nas živo spominja na Jugoslavijo.